

5. 522

3833/149

Ч. 179. ВИДАНЕ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА.

ДІТОЧЕ СЬВЯТО.

СЦЕНІЧНИЙ ОБРАЗОК В 2 ДІЯХ.

НАПИСАВ

Михайло Козоріс.

Львів. Библиотека
АН УРСР

У ЛЬВОВІ, 1914.

З ДРУКАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА.

У "1917"-193

109653

О С О Б И:

- Марійка — літ 12-ти
  - Микольцьо — молодший її брат.
  - Влодзя
  - Цьопа
  - Іринка
  - Андрійко
  - Другі діти
- в віці від 8—12 літ.

БІБЛІОТЕКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
109653

Львівська Філія
Бібліотека АН УРСР

Д І Я І.

(Сцена представляє невеличку кімнату, скромно умебльовану).

Ява 1.

Марійка (*порядкує в кімнаті*). Не знати, як Микольцьо справить ся — чи много запросить?... Я его так наказувала, по десять разів вичисляла, до кого має піти... Може краще було самій се зробити?... Га! треба ждати... Зрештою мій братчик досить справний, як гарно попросить, то повинні всі прийти... Боже! колиб всі зійшли ся і пристали на мій плян!... Я буду просити їх всіх так щиро, дуже щиро... (*дивить ся на годинник*). Вже три чверти години, як він пішов... повинен вже вернути. Я тимчасом поуставляю крісла. (*Стирає платочком і укладає по обох сторонах кімнати*). Десь певно всі цікаві, нащо я їх запрошую. А вже ніхто так, як Іринка... Вона всьо любить знати.

Ява 2.

(*Вбігає задиханий Микольцьо*).

Микольцьо. А що, Марійко, скоро звинув ся? Ти певно гадала, що я аж за дві години поверну.

Марійка. Ні, я вже сподівала ся тебе. А що? прийдуть, чи ні?

Микольцьо. Чомуж би ні! Я на дармо не люблю ходити. Видиш, як задихав ся? Вітром гнав.

Марійка. Зовсім непотрібно. Воно не красно і нездорово.

Микольцьо. У тебе може і не красно булоб, але я хлопець... Найперше побіг до Іринки. Знаєш? Вона така велика, а бавить ся лялькою.

Марійка. І ти певно сьміяв ся з неї.

Микольцьо. А як не сьміятись? Така велика, а лялькою бавить ся.

Марійка. А питала, чого єї запрошую?

Микольцьо. Питала, а знаєш, що я їй сказав?

Марійка. Що?

Микольцьо. Казав, що татко привезли зі Львова малу малпочку з дзвіночком і ти будеш з нею танцювати.

Марійка. Фе! Микольцю! Хто таке видв говорити, та ще й неправду!

Микольцьо. Та я так собі, от про жарт... Іринка обіцяла, що прийде з Ромком і Михаськом, бо я казав їй, що чим більше прийде, то тим ліпше. Відтак був у Славка, у Цьопи, у Влодзі, у Андрійка, у всіх, де треба... Усі обіцяли прийти... Та скажи мені, Марійко, що ти хочеш робити? Вони всі питали, а я сам не знав, що відповісти.

Марійка. Який ти цікавий! Сьміяв ся нераз з мене, що я цікава, а видиш! і ти сам такий. Стривай трохи! як я стану розказувати всім зокрема, то й горло зболить. Ліпше принеси зо два крісла, бо за мало.

Микольцьо. Крісла то я маю носити, а сказати не хочеш.

Марійка. Який ти непослушний!

Микольцьо. Десь я мушу всіх слухати, а мене ніхто не хоче.

Марійка. Ха! ха! ха! який ти сьмішний! Ти молодший, то й повинен послухати. Як будеш більший, то й тебе будуть слухати.

(Микольцьо виходить до другої кімнати).

Марійка *(заглядає у вікно).* Нікого ще не видно. Слава Богу, що якось добре складає ся... Яка я була рада!

(Микольцьо вертає з кріслом і ставляє до ряду).

Микольцьо. Знаєш що, Марійко? Як Іринка надійде, то я сховаю ся в кутик за шафу. Вона буде певно питати, де тота малпочка. Ти поведеш єї до кутика, а я накрию ся плащем і буду бурмотіти.

Марійка. От красного братчика маю! Ти хочеш бути малпочкою? Ха! ха! ха! Я стидала би ся того.

Микольцьо. Я знаю, що ти усього стидаєш ся, але тобі так і личить, бо ти дівчина, а з мене сьміялиб ся, що я хлопець, а стидливий.

Марійка. Ти вже відай забув, як татко казали одного разу, що таких хлопців можна за сотика два купити.

Микольцьо. Ого! такой зараз! Ану, чи купиш? Мамця говорять, що і за міліон не дали би мене.

Ява 3.

(Входять Пьона і Влодзя з малим братчиком).

Марійка. Здорові були! Я вас так вижидаю. *(Витаєть ся).* А Іринку не бачили?

Влодзя. Я вступала до неї, казала, що зараз прийде. Чи то правда, Марійко, що ти маєш якусь малпочку з дзвінком?

Марійка. Ні, то Микольцо щось видумав і вповів Іринці, а вона певна, що се правда тай вже вам розповіла.

(Діти сміються).

Цьопа. Чи ви вже дістали „Дзвінок“?

Влодзя. Я ще ні.

Марійка. Я також ні.

Цьопа. А я як раз тепер дістала. Маленьку хвильку, а булаб розминула ся з листоношем. Навіть не мала часу прочитати, ба навіть оглянути, тому забрала зі собою. *(Іде до свого плащика, витягає газетку. Діти обступують її довкола).*

Марійка. Ходім до стола, буде вигіднійше.

Цьопа. Ходім! Ходім!

Всі. Ходім!

Цьопа. Як буде що красного, то прочитаю у голос.

Ява 4.

(Входить Андрійко).

Всі. А! Андрійко прийшов!

Андрійко. А ви вже давно тут? Я так обзираю ся по дорозі, чи не стріну кого з вас, а ви мене випередили.

Марійка. Так повинно бути. Се не красно давати довго на себе чекати. От Іринки ще нема.

Андрійко. Отже я не послідний.

Цьопа. Розбалакали ся, а забули, що маємо робити.

Влодзя. Ага, правда! читаймо!

Всі. Читаймо! читаймо!

Андрійко. Що читаєте?

Микольцо. „Дзвінок“!

Цьопа. Але хто буде читати?

Одні. Влодзя!

Другі. Марійка!

Влодзя. Най Марійка читає!

Всі. Марійка! Марійка!

(Марійка бере „Дзвінок“ і розгортає).

Марійка. А ось якийсь стишок, чи прочитати Вам?

Всі. Прочитати! прочитати!

Марійка. Лиш, прошу, сидіть тихенько! *(Читає).*

ЧИ ЗНАЄШ, ДИТИНО?

— Чи знаєш, дитино, чи знаєш єдина,
Як твоя земля зоветься рідненька?
— Ой знаю я, мамо — се Русь-Україна,
Се горем пририта козацька Ненька.
— Чи знаєш-відаєш, хто нарід твій, сину,
Яка наша слава, які в нас герої?
— Українець я, мамо, Українцем і згину
І нарід український народом є моїм.
А борці України — козацтво завзяте,
Що голови клало по стінах розлогих,
А слава їх — кровю хрещена у рати,
Співають про неї Дніпрові пороги.
— А знаєш ти, хлопче, як мусиш ти жити,
Чим маєш гордитись, а що порікати?
— О знаю! Я мушу весь вік мій служити
Лиш добру і правді — від зради тікати.
І мушу учитись багато усього,
Щоб болі лічити у народа мого —
І мушу українським гордити ся родом,
У щастю і в злиднях йти з своїм народом.

Марійка. А що? подобався?

Всі. Подобав! Подобав!

Марійка. А хто з вас розповість, що я читала?
(*Мовчанка.*)

Микольцо (*грубим голосом зза шафи*). Я розповім!
(*Діти оглядають ся довкола.*)

Цьопа. А то хто?

Всі. А то хто?

Марійка (*сміє ся*). Та то Микольцо!

Всі. А він де? де він?

Марійка. За шафою.

Владзя. А він чого там сховав ся?

Марійка. Він просив, щоби єго показати Іринці замість малпочки.

Всі. Ха! ха! ха!

Андрійко. Сховав ся добре!

Цьопа. А ми нічого не кажим, як прийде.

Всі. Добре! добре!

Марійка. Ну, тепер малпочка зза шафи буде нам розповідати.

Микольцьо. Я не ціла малпочка, лиш пів, бо я удаю. Але як оповідати, то оповідати. В тім стишку говорять дві особи: мама і дитина. Мама питає дитини, чи знає вона, який єї рідний край. Дитина відповідає, що єї рідна земля то Русь-Україна, Ненька хоробрих козаків. Мати питає знова дитини, що знає вона про свій нарід, про єго славу, єго героїв та чи знає, якого вона роду; дитина і се знає, бо каже...

Андрійко. Микольцю, Іринка йде! *(Микольцьо змовкає, всі сьміють ся).*

Другі діти. Ні, ні! говори дальше, він так жартує.

Микольцьо. Андрійку! не перебивай... Дитина і се знає, бо каже, що вона Українець *(се відай був хлопчик)*, а єї нарід — український. Він добув собі чималу славу, але за ту славу пролили козаки багато крови на степах розлогих в борбі з ворогами.

А дальше я вже добре не тямлю.

Діти *(сьміють ся).* А чого вихопив ся!

Микольцьо. Я розповів вже половину, а другу най хто инший скаже...

Андрійко. Хто зачав, най кінчить!

Цьопа. Най кінчить! най кінчить!

Влодзя. Я скінчу за него.

Марійка. Най Влодзя кінчить.

Всі. Добре! Влодзя має голос!

Влодзя. Дальше спитала мати, чи знає хлопець, як треба єму жити в сьвіті. Дитина відповідає, що всі українські діти повинні пильно вчити ся всього, щоби колись, як підростуть, станули євому народови в підмогу, вивели єго з темноти, добули єму кращої долі. Правда, що добре говорив той хлопчик?

Всі. Красно! красно! І ми так хочемо жити!

Цьопа. Я так буду вчити ся, так дуже-дуже!

Другі діти. І ми також!

Влодзя. Ніхто з нас не повинен стидати ся, що він Українцем чи Українкою — нам треба нашою народністю гордити ся. І ціле жите треба нам витривати при своїм народі і йти з ним хоч би й на смерть!

Всі. Так! так! з ним в щастю і у злиднях!

Марійка. Але чому тота Іринка так довго не приходить?

Микольцьо. Бавить ся лялькою.

Андрійко. Вона відай перепудила ся малпочки.

Влодзя. Може би ще раз до неї піти?

Ява 5.

(Входить Іринка з Ромком. Микольцьо ховає ся).

Всі. Аа! а! а ти де доси бавила ся?

Іринка. От не питайте!

Всі. Що такого?

Андрійко. Певно лялька ніжку зломил.

Іринка. Ого, вже Микольцьо мусів розповісти.

Всі. Ну, що таке?

Іринка. От що: Михасько ішов зі мною і десь задивив ся чи як, впав і стовк собі коліно. Я мусіла вертати ся з ним до дому, бо дуже плакав і через те спізнала ся.

Всі. Бідний Михасько!

Іринка. А де малпочка?

Андрійко. Є! є! але Марійка не хотіла нам показати, поки ти не прийдеш. Марійко! покажи раз тоту малпочку!

Всі. Покажи! покажи!

(Ідуть з Марійкою до кута, Іринка на середині. Микольцьо вибігає за шафи, накритий плащем горі підшевою та бурмоче. Діти сьміють ся).

Андрійко. А ось малпочка — лиш дзвінка не має.

Всі *(крім Іринки)*. А деж дзвінок? *(сьміють ся)*.

Іринка. Який той Микольцьо недобрий, так мене одурив.

Марійка. Не гнівай ся, він такий жартобливий.

Микольцьо. Іринко! я справді лиш так жартом — не гнівай ся!

Всі. Та чого гнівати ся?

Марійка. А тепер скажу вам, чого я вас запросила.

Всі. Чого? чого?

Марійка. Прошу, сідайте, а я все як слід розповім.

Всі. Слухаємо.

(Діти сідають, а Марійка стає в середині).

Марійка. Я читала недавно, як то молоді ученики хотіли устроїти собі Тарасове свята. Ви знаєте, хто то був Тарас Шевченко?

Всі. Знаємо! Ще би того не знати!

Марійка. Отже тоті ученики хотіли устроїти собі Шевченківське свята. Але давнійше не так було, як тепер. Тепер вільно... А тогди мусіли студенти ховати ся зі своїм обходом десь поза містом, щоб їх ніхто не бачив. От вони зійшли ся в одній хаті, позаслонювали вікна, закупили свічечок і позапалювали. На підвисшеню поставили бюст Шевченка і прибрали гарно вінцями. Там співали вони пісні, говорили вірші і грали на скрипцях. Видите, тоті студенти, хоч не

мали своєї хати, хоч мусіли крити ся, а такої віддали честь нашому Батькови Тарасови. А ми маємо все: і хату і є кому навчити пісень, то чому не малиб і ми устроїти собі такого съвята? Ні, ми мусимо також показати, що ми діти України, що і ми цінімо і любимо нашого Кобзаря. Чи годите ся на таке?

Всі. Дуже радо!

Марійка. Тішу ся, що послухали мене. Я вже обдумала, що і як маємо робити. Лиш прошу вас, приходіть точно, бо треба буде вчити ся пісень і деклямацій.

Андрійко. Я перший все прийду.

Цьопа. Ні, я перша.

Іринка. Ми всі прийдемо перші.

Всі. Так! так! всі разом.

Марійка. Іринка, Цьопа і Микольцьо вивчать ся стишків, а яких, то ми вже виберемо. Крім того вивчимо дві пісні і відспіваємо хором. Татко обіцяли нас навчити... я вже просила. А одну пісеньку відспіває Влодзя з Андрійком, бо вони мають добрі голоси. Чи згода?

Всі. Згода! славно!

Влодзя. Я не буду співати.

Всі. Та чому?

Влодзя. Бо я стидаю ся.

Всі. Ха! ха! ха!

Іринка. От Цьопа яка мала, а не стидає ся. Ні, ти мусиш співати.

Всі. Мусиш, мусиш! Правда, що будеш?

Влодзя. Та вже буду, — але я стидаю ся.

Марійка. Отже нарада скінчена, а тепер хіба забавмо ся.

Всі. Добре! добре! забава!

Марійка. А в що будемо бавити ся?

Іринка. В пташка.

Всі. Так, так, пташка!

Микольцьо. А хто буде пташком?

Андрійко. Влодзя, бо вона встидає ся.

Всі. Влодзя! Влодзя пташком!

(Посуваять крісла під стіну, беруть ся за руки в кружало, крім Ромка, що підбігає до вікна. Влодзя в середині. Влодзя починає, за нею другі діти співають на нуту: „Ой ходила дівчинонька беріжском“).

Ой летіли сиві пташки та рядком,
Посідали на вишеньках над садком,
А ми пташку сивоперу у сільце,
Заточили кругом неї колісце.

Не жури ся, сива пташко, не тоскуй!
Маєш їсти, маєш пити, не сумуй!
Оченьками поза коло не кидай,
Пари собі межи нами пошукай!

(З кінцем пісні занавіса паде).

ДІЯ II.

(Кімната та сама, що в першій дії, лиш красше прибрана. По середині на підвішенню стоїть бюст Шевченка, довкола цвіти і зелень. Марійка, Влодзя, Андрійко, Іринка і Микольцьо заняті прибиванем вінків та порядкованем).

Ява 1.

Влодзя. Чи багато ще в нас часу?

Марійка. З пів години.

Іринка. Але чому ніхто не приходить?

Микольцьо. Не бій ся, придуть, я запросив дуже багато дітей.

Влодзя. То добре, чим більше, тим краще, най побачать.

Микольцьо. А, видиш, Андрійку, а ти був лихий на мене, як я за-
прошував Василя.

Андрійко. Се тому, що він так погано убраний. Як він тут по-
каже ся?

Марійка. То Андрійко так говорить? Я думала, що ти розумній-
ший хлопець, а ти ось яке завів!

Андрійко. Що такого?

Марійка. Ти судиш Василя по его одежи, а не по душі. Він, хоч
бідний, а може бути дуже розумний і добрий хлопець.

Микольцьо. Так і є, він дуже гарно вчить ся.

Марійка. От і видиш, Андрійку! Ти погано думав.

Андрійко. Провинив ся — простіть!

Ява 2.

(Входить Цьопа і ще кількоро дітей).

Влодзя. От наша Цьопа! А що? віршик умієш?

Цьопа. А вжеж! а ти будеш стидати ся співати?

Влодзьо. Ні, не буду.

Андрійко. І стану з переду, а вона сховає ся за мене.

(Діти сьміються).

Марійка. Якось ще мало нас.

Микольцо *(глядиць у вікно)*. Ідуть! ідуть! як богато!

(Діти біжась до вікна).

Всі. Як богато! о гарно буде!

(Всі біжась до дверей. Микольцо і Андрійко витають гостей в сьвітл. По хвилі гурт дітей: хлопці і дівчатка входять до кімнати. Всі сьвяточно прибрані. На порозі зупиняють ся і глядять на Шевченка).

Ява 3.

Гурт. Як тут гарно!

Іринка. Стривайте! воно ще краще буде.

(Марійка і Владзя уставляють дітей по одній і по другій стороні кімнати).

Марійка. Прощу о спокій, бо зграз пічнемо.

(На підвісиснене коло Шевченка виходить Іринка. Діти дивлять ся тільки на неї).

Іринка *(сьмілим, звучним голосом)*:

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

Не на шовкових пелюшках,
Не у величному палаці —
В хатині бідній він родивсь
Серед неволі, тьми і праці.

Нещасна мати сповила
Его малого й зажурилась...
І цілу ніченьку вона
За сина кріпака молилась.

І Бог почув молитву ту,
І дав душі убогій силу,
І в руки хлопцеві вложив
Співецку чародійну ліру.

І виріс він і кобзу взяв,
І струн єї торкнувсь рукою —
І пісня дивна полилась,
Сповита вічною тугою.

В тій пісні людям він співав
Про щастя, про добро, про волю,
Будив від сна, пророкував
Їм висшу і найкрасшу долю.

Співав про чесну боротьбу,
Про сором кайданів брязкучих,
І не жалів він сил своїх,
І не втирав він сліз пекучих.

І пісня голосно лилась...
Але не довго: ворог лютий
Підкрав ся нишком — і замовк
Співець, кайданами окутий.

Замовкла пісня на устах,
Але в душі жила, брєніла,
І в серці бідного співця
Огнем палаючим горіла.

І довго у степу глухім
В неволі жив між Москалями
Співець, самотний, мовчазний,
З своїми думками й піснями.

Він рвав ся серцем із тюрми
На волю, до ланів широких,
До синих филь Дніпра-ріки,
До тихих тих могил високих.

Він рвав ся — і прийшла вона
Сподівана, бажана воля —
І все, чого не знав ранійш,
Тепер дала лукава доля.

Та сил в співця вже не було...
Остання пісня прозвеніла —
І в небо тихо піднялась
Душа поета наболіла.

Умер співець! І привезли
Єго на рідну Україну
І коло синього Дніпра
Єму насипали могилу.

Умер співець! Але живуть
В серцях людей слова безсмертні
І тихо по Україні всій
Бренять єго пісні славетні.

(По скінченні виступу з'являються діти в долоні. Між гуртком починає ся метушня. Деякі діти виходять на підвисшене, одні по однім, другі по другім боці. Влодзя стає в середині. На даний нею знак, діти починають співати з два голоси: „Боже великий єдиний, Русь-Україну спаси!“ По скінченню пісні виходить на сцену Микольцо і деклямує „Іван Підкова“ поему Шевченка. По ній Влодзя і Андрійко співають у двоє „Чом? чом? земле моя, так люба ти мені“? Співають дуже красно, тому на просьбу дітей, відспівують пісеньку ввруге. Відтак виступає Цюпа і говорить сьміло і голосно):

В Е Ч Е Р.

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть і т. д.

(Діти плескають, а на підвисшене виходить Марійка. Гамір тихше).

Марійка. Дорогі мої сестрички і братчики! Ми зібрали ся тут нині, щоб віддати честь нашому дорогому Кобзареві Тарасови, котрий писав такі гарні вірші і котрий терпів за Україну, бо любив Єї сильно-горячо. І ми любимо Єї і задля Неї і Єго. Та се за мало сказати лиш, що ми Єго любимо, ми мусимо і ділом се доказати. А любов свою найкраще докажемо, наколи будемо сповняти все те, що нам наш батько Тарас наказав. Він ось якими словами відзиває ся до українських дітей:

Учіте ся, брати мої!
Думайте, читайте!
І чужого научайтесь,
Й свого не цурайтесь.
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає!

Учім ся, сестрички і братчики, як се наказує нам Тарас. Учім ся всего доброго, бо без науки не можемо нічого придбати ні для себе ні для свого народу. Учім ся і чужого, але ніколи не забуваймо на своє: на свою мову, на свій край, бо хто цурає ся вітчизни, свого народу, своєї мови, того Бог і люди відцурають ся.

Дальше кличе Шевченко такими словами:

Обніміте, брати мої,
Найменшого брата,
Нехай Мати усьміхнеть ся,
Заплакана Мати!

Обніміть, полюбіть, українські діти, найменшого свого земляка, значить найбільшого, найменш просвіченого. Ми повинні люб

не тільки своїх найблизших рідних, свояків і сестер, але всіх Українців, якби вони не були бідні, темні, безграмотні — бо ми всі брати і сестри. А коли будемо вчити ся, коли такою великою любов'ю станемо любити ся, коли будемо дбати про найменшого брата, тоді покажемо найкраще, що любимо нашого Батька Тараса і тогди усміхнеть ся, утішить ся, відживе заплакана нещаслива Ненька-Україна.

А тепер приступіть сюди ближше, мої дорогі товаришки і товариші і покленіть ся перед незабутнім Кобзарем, що підете Єго слідами, що сповните Єго заповіт.

(Діти обступають бюст Шевченка і співають хором на циту: „Ми гайдамаки“):

Батьку Тарасе! українські діти
Поклін любови приносять Тобі,
Дай у Твоїх піснях серця засталити,
Щоб витривать нам кріпко в боротьбі.

Ти свою долю обмив сльозами,
Терпів за нарід злидні і тюрму,
Твоїми, Кобзарю, підемо слідами,
Щоби добуть Україні свободу.

І хоч слабі в нас сили діточі,
Хоч і нас пуга вражії давлять,
Тут ми присягаєм всі Тобі, Пророче,
Ціле жите Твій заповіт сповнять.

(Занавіса паде).

Львівська бібліотека
АН УРСР
№ 109653

555449
Львів. Бібліотека
АН УРСР

555449